

The Many Faces of Sinai
jkelsen@drisha.org

Scene I: The Burning Bush

Exodus 3

(1) Now Moses, tending the flock of his father-in-law Jethro, the priest of Midian, drove the flock into the wilderness, and came to Horeb, the mountain of God. (2) An angel of GOD appeared to him in a blazing fire out of a bush. He gazed, and there was a bush all aflame, yet the bush was not consumed. (3) Moses said, “I must turn aside to look at this marvelous sight; why doesn’t the bush burn up?” (4) When GOD saw that he had turned aside to look, God called to him out of the bush: “Moses! Moses!” He answered, “Here I am.” (5) And [God] said, “Do not come closer! Remove your sandals from your feet, for the place on which you stand is holy ground!” (6) and continued, “I am the God of your father—the God of Abraham, the God of Isaac, and the God of Jacob.” And Moses hid his face, for he was afraid to look at God. (7) And GOD continued, “I have marked well the plight of My people in Egypt and have heeded their outcry because of their taskmasters; yes, I am mindful of their

שמות ג'

(א) ומלֹשֶׁה הָיָה רֹעֵה אֶת־צֹאן יִתְרוֹ חֹתֵנוֹ כִּהְיוּ מִדְּבַר וַיִּנְהַג אֶת־הַצֹּאן אַחַר הַמִּדְבָּר וַיָּבֹא אֶל־הָהָר הָאֱלֹהִים חֹרֵבָה: (ב) וַיֵּרָא מִלֶּאֱשֶׁר יְהוָה אֵלָיו בְּלִבְת־אֵשׁ מִתּוֹךְ הַסִּבְיָה וַיֵּרָא וְהָיָה הַסִּבְיָה בֹעֵר בְּאֵשׁ וְהַסִּבְיָה אֵינָנָה אֹכֶלֶת: (ג) וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה אֶסְרֶה־נָּא וְאֶרְאֶה אֶת־הַמַּרְאֶה הַגָּדוֹל הַזֶּה מִדּוּעַ לֹא־יִבָּעַר הַסִּבְיָה: (ד) וַיֵּרָא יְהוָה כִּי סָר לְרַאֲוֹת וַיִּקְרָא אֵלָיו אֱלֹהִים מִתּוֹךְ הַסִּבְיָה וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה וַיֹּאמֶר הַגִּבְיָה: (ה) וַיֹּאמֶר אֶל־תִּקְרַב הָלֵם שְׁלֹנֶעֱלִיךָ מֵעַל רֶגְלֶיךָ כִּי הַמָּקוֹם אֲשֶׁר אַתָּה עוֹמֵד עָלָיו אֲדַמְתִּי־קֹדֶשׁ הוּא: (ו) וַיֹּאמֶר אֲנֹכִי אֱלֹהֵי אֲבִיךָ אֱלֹהֵי אַבְרָהָם אֱלֹהֵי יִצְחָק וְאֱלֹהֵי יַעֲקֹב וַיִּסְתֵּר מֹשֶׁה פָּנָיו כִּי יָרָא מֵהַבֵּיט אֶל־הָאֱלֹהִים: (ז) וַיֹּאמֶר יְהוָה רְאֵה רְאִיתִי אֶת־עַנְי עַמִּי אֲשֶׁר בְּמִצְרַיִם וְאֶת־צַעֲקוֹתָם שְׁמַעְתִּי מִפְּנֵי נַגְשָׁיו כִּי יָדַעְתִּי אֶת־מַכְאֲבֵיו: (ח) וְאַרְדֹּף לְהַצִּילוֹ מִיַּד מִצְרַיִם וְלִהְיוֹתוֹ מִן־הָאָרֶץ הַהִוא אֶל־אָרֶץ טוֹבָה וְרַחֲבָה אֶל־אָרֶץ זָבַת חֶלֶב וְדָבָשׁ אֶל־מָקוֹם הַכְּנֻעֵנִי וְהַחֲתִי וְהֶאֱמַרְתִּי וְהַפְרֹזִי וְהַחֲנִי וְהִבּוֹסִי: (ט) וְעַתָּה הִנֵּה צַעֲקַת בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל בְּאָזְנוֹ אֵלַי וְגַם־רָאִיתִי אֶת־הַלֶּחֶץ אֲשֶׁר מִצְרַיִם לֹחֲצִים אֹתָם: (י) וְעַתָּה לָכֵה וְאַשְׁלַחְךָ אֶל־פְּרַעֲהוּ וְהוֹצֵא אֶת־עַמִּי בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל מִמִּצְרַיִם: (יא) וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה אֶל־הָאֱלֹהִים מִי אֲנִי כִּי אֵלֶּךָ אֶל־פְּרַעֲהוּ וְכִי אוֹצִיא אֶת־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל מִמִּצְרַיִם: (יב) וַיֹּאמֶר כִּי־אֶהְיֶה עִמָּךְ וְזֶה־לָּךְ הָאוֹת כִּי אֲנֹכִי שְׁלַחְתִּיךָ בְּהוֹצִיאְךָ אֶת־הָעָם מִמִּצְרַיִם תַּעֲבֹדוּן אֶת־הָאֱלֹהִים עַל הָהָר הַזֶּה: (יג) וַיֹּאמֶר

sufferings. (8) I have come down to rescue them from the Egyptians and to bring them out of that land to a good and spacious land, a land flowing with milk and honey, the region of the Canaanites, the Hittites, the Amorites, the Perizzites, the Hivites, and the Jebusites. (9) Now the cry of the Israelites has reached Me; moreover, I have seen how the Egyptians oppress them. (10) Come, therefore, I will send you to Pharaoh, and you shall free My people, the Israelites, from Egypt.” (11) But Moses said to God, “Who am I that I should go to Pharaoh and free the Israelites from Egypt?” (12) “I will be with you; that shall be your sign that it was I who sent you. And when you have freed the people from Egypt, you shall worship God at this mountain.” (13) Moses said to God, “When I come to the Israelites and say to them, ‘The God of your fathers has sent me to you,’ and they ask me, ‘By which name?’ what shall I say to them?” (14) And God said to Moses, “Ehyeh-Asher-Ehyeh,” continuing, “Thus shall you say to the Israelites, ‘Ehyeh sent me to you.’” (15) And God said further to Moses, “Thus shall you speak to the Israelites: GOD [יהוה], the God of your fathers—the God of Abraham, the God of Isaac, and the God of Jacob—has sent me to you:

This shall be My name forever, This My appellation for all eternity. (16) “Go and assemble the elders of Israel and say to them: The ETERNAL, the God of your fathers—the God of Abraham, Isaac, and Jacob—has appeared to me and said, ‘I have taken note of you and of what is being done to you in Egypt, (17) and I have declared: I will take you out of the misery of Egypt to the land of the Canaanites, the Hittites, the Amorites, the Perizzites, the Hivites, and the Jebusites, to a land flowing with milk and honey.’ (18) They will listen to you; then you shall go with the elders of Israel to the king of Egypt and you shall say to him, ‘The

מִשְׁחָה אֱלֹהֵי־אֲלֹהִים הִנֵּה אֲנֹכִי בָא אֶל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאָמַרְתִּי לָהֶם אֱלֹהֵי אֲבוֹתֵיכֶם שְׁלַחְנִי אֵלֵיכֶם וְאָמַרְוּ־לִי מִה־שְּׁמוֹ מִה אָמַר אֱלֹהִים: (יז) וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים אֶל־מֹשֶׁה אֲהַיָּה אֲשֶׁר אֲהַיָּה וַיֹּאמֶר כֹּה תֹאמַר לְבְנֵי יִשְׂרָאֵל אֲהַיָּה שְׁלַחְנִי אֵלֵיכֶם: (טו) וַיֹּאמֶר עֹוד אֱלֹהִים אֶל־מֹשֶׁה כֹּה־תֹאמַר אֶל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל יְהוָה אֱלֹהֵי אֲבוֹתֵיכֶם אֱלֹהֵי אַבְרָהָם אֱלֹהֵי יִצְחָק וְאֱלֹהֵי יַעֲקֹב שְׁלַחְנִי אֵלֵיכֶם זֶה־שְּׁמִי לְעֹלָם וְזֶה זְכָרִי לְדֹר דָּר: (טז) לָךְ וְאַסְפֹּתְ אֶת־זִקְנֵי יִשְׂרָאֵל וְאָמַרְתָּ אֲלֵהֶם יְהוָה אֱלֹהֵי אֲבוֹתֵיכֶם נִרְאָה אֵלַי אֱלֹהֵי אַבְרָהָם יִצְחָק וַיַּעֲקֹב לֵאמֹר פְּקֹד פְּקֹדֹתַי אֶתְכֶם וְאַת־הָעֲשׂוּי לָכֶם בְּמִצְרָיִם: (יז) וְאָמַר אֲעֲלֶה אֶתְכֶם מִמִּצְרַיִם אֶל־אֶרֶץ הַכְּנַעֲנִי וְהַחִתִּי וְהָאֱמֹרִי וְהַכְּנִזִּי וְהַחִוִּי וְהַיְבוּסִי אֶל־אֶרֶץ זְבַת חֶלֶב וּדְבָשׁ: (יח) וְשָׁמַעְו לְקֹלְךָ וּבִאֲתָ אִתָּהּ וְזִקְנֵי יִשְׂרָאֵל אֶל־מֶלֶךְ מִצְרַיִם וְאָמַרְתֶּם אֵלָיו יְהוָה אֱלֹהֵי הָעִבְרָיִים נִקְרָה עָלֵינוּ וְעַתָּה גֹלְכֶה־נָא דָרָךְ שְׁלַשֶׁת יָמִים בְּמִדְבָר וְנִזְבַּחְתָּ לַיהוָה אֱלֹהֵינוּ: (יט) וְאָנֹכִי וְלַעֲתִי כִי לֹא־יִתֶּן אֶתְכֶם מֶלֶךְ מִצְרַיִם לְהַלְךָ וְלֹא בְיַד חֲזָקָה: (כ) וְשְׁלַחְתִּי אֶת־יָדִי וְהִפִּיתִי אֶת־מִצְרַיִם כְּכֹל נִפְלְאוֹתַי אֲשֶׁר אֲעֲשֶׂה בְּקִרְבּוֹ וְאֶחְרִי־כּוֹ שְׁלַח אֶתְכֶם: (כא) וְנִתַּתִּי אֶת־חַוֹ הָעַם־הַזֶּה בְּעֵינֵי מִצְרַיִם וְהָיָה כִי תִלְכוּן לֹא תִלְכוּ רִיקָם: (כב) וְשָׁאֲלָה אֲשֶׁה מִשְׁכַּנְתֶּהּ וּמִגֵּרַת בֵּיתָהּ כְּלִי־כֶסֶף וְכִלְיֵי זָהָב וְשָׂמֶלֶת וְשִׂמְתֶם עַל־בְּנֵיכֶם וְעַל־בְּנֹתֵיכֶם וְנִצַּלְתֶּם אֶת־מִצְרַיִם:

ETERNAL, the God of the Hebrews, became manifest to us. Now therefore, let us go a distance of three days into the wilderness to sacrifice to the ETERNAL our God.’ (19) Yet I know that the king of Egypt will let you go only because of a greater might. (20) So I will stretch out My hand and smite Egypt with various wonders that I will work upon them; after that he shall let you go. (21) And I will dispose the Egyptians favorably toward this people, so that when you go, you will not go away empty-handed. (22) Each woman shall borrow from her neighbor and the lodger in her house objects of silver and gold, and clothing, and you shall put these on your sons and daughters, thus stripping the Egyptians.”

Compare with Exodus 19, the beginning of the central Sinai scene:

Exodus 19

(1) On the third new moon after the Israelites had gone forth from the land of Egypt, on that very day, they entered the wilderness of Sinai. (2) Having journeyed from Rephidim, they entered the wilderness of Sinai and encamped in the wilderness. Israel encamped there in front of the mountain, (3) and Moses went up to God. The ETERNAL called to him from the mountain, saying, “Thus shall you say to the house of Jacob and declare to the children of Israel: (4) ‘You have seen what I did to the Egyptians, how I bore you on eagles’ wings and brought you to Me. (5) Now then, if you will obey Me faithfully and keep My covenant, you shall be My treasured possession among all the peoples. Indeed, all the earth is Mine, (6) but you shall be to Me a kingdom of priests and a holy nation.’ These are the words that you shall speak to the children of Israel.” (7) Moses came and summoned the elders of the people and put before them all that GOD had

שמות י"ט

(א) בַּחֹדֶשׁ הַשְּׁלִישִׁי לְצֵאת בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם בַּיּוֹם הַזֶּה בָּאוּ מִדְבַר סִינַי: (ב) וַיִּסְעוּ מֵרַפִּידִים וַיָּבֹאוּ מִדְבַר סִינַי וַיִּחַנוּ בְּמִדְבַר וַיִּסְחֲרוּ־שָׁם יִשְׂרָאֵל נֹגֵד הַהָר: (ג) וּמִשָּׁה עָלָה אֶל־הָאֱלֹהִים וַיִּקְרָא אֵלָיו יְהוָה מִן־הַהָר לֵאמֹר כֹּה תֹאמַר לְבֵית יִשְׂרָאֵל: (ד) אַתֶּם רְאִיתֶם אֲשֶׁר עָשִׂיתִי לְמִצְרַיִם וְאֲשָׂא אֶתְכֶם עַל־כַּנְפֵי נְשָׁרִים וְאָבָא אֶתְכֶם אֵלָי: (ה) וְעַתָּה אִם־שָׁמוּעַ תִּשְׁמָעוּ בְּקוֹלִי וּשְׁמַרְתֶּם אֶת־בְּרִיתִי וְהִיִּיתֶם לִי סִגְלָה מִכָּל־הָעַמִּים כִּי־לִי כָל־הָאָרֶץ: (ו) וְאַתֶּם תִּהְיוּ־לִי מִמְּלַכְת כְּהֹנִים וְגוֹי קָדוֹשׁ אֱלֹהֵי הַדְּבָרִים אֲשֶׁר תִּדְבַר אֶל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל: (ז) וַיָּבֹא מֹשֶׁה וַיִּקְרָא לְזֻקְנֵי הָעָם וַיִּשָּׂם לִפְנֵיהֶם אֵת כָּל־הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה אֲשֶׁר צִוָּהוּ יְהוָה: (ח) וַיַּעֲנוּ כָל־הָעָם יַחְדָּו וַיֹּאמְרוּ כֹל אֲשֶׁר־דִּבֶּר יְהוָה נַעֲשֶׂה וְנִשְׁבַּח מִלְּשָׁה אֶת־דְּבָרֵי הָעָם אֶל־יְהוָה: (ט) וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה הִנֵּה אֲנֹכִי בָּא אֵלֶיךָ בְּעָבַר הָעֲנָן בְּעָבֹר יִשְׁמַע הָעָם בְּדִבְרֵי עֲמֹד וְגַם־בָּהּ יֵאֱמִינוּ לְעוֹלָם וַיַּגֵּד מִשָּׁה אֶת־דְּבָרֵי הָעָם אֶל־יְהוָה: (י) וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה לֵךְ אֶל־הָעָם וְקִדַּשְׁתֶּם הַיּוֹם וּמָחָר וּכְבֹּסוּ שַׂמְלֹתֶם: (יא) וְהָיוּ נִכְנָיִם לַיּוֹם הַשְּׁלִישִׁי כִּי וַיִּבְרָא הַשְּׁלִשִׁי יָרַד יְהוָה לְעִינֵי כָל־הָעָם עַל־הָר סִינַי: (יב) וַהֲגִבְלֹת אֶת־הָעָם סָבִיב לְאֹמֶר הַשְּׁמָרוּ לְכֶם עֲלוֹת בְּהָר וּנְגַע בְּקִצְחוֹ כָּל־הַנֶּגַע בְּהָר מוֹת יוּמָת: (יג) לֹא־תִגַּע בּוֹ יָד כִּי־סָקוֹל יִסְקֶל

commanded him. (8) All the people answered as one, saying, “All that GOD has spoken we will do!” And Moses brought back the people’s words to GOD. (9) And GOD said to Moses, “I will come to you in a thick cloud, in order that the people may hear when I speak with you and so trust you ever after.” Then Moses reported the people’s words to GOD, (10) and GOD said to Moses, “Go to the people and warn them to stay pure today and tomorrow. Let them wash their clothes. (11) Let them be ready for the third day; for on the third day GOD will come down, in the sight of all the people, on Mount Sinai. (12) You shall set bounds for the people round about, saying, ‘Beware of going up the mountain or touching the border of it. Whoever touches the mountain shall be put to death (13) without being touched—by being either stoned or shot; animal or person, a trespasser shall not live.’ When the ram’s horn sounds a long blast, they may go up on the mountain.” (14) Moses came down from the mountain to the people and warned the people to stay pure, and they washed their clothes. (15) And he said to the men, “Be ready for the third day: do not go near a woman.” (16) On the third day, as morning dawned, there was thunder, and lightning, and a dense cloud upon the mountain, and a very loud blast of the horn; and all the people who were in the camp trembled. (17) Moses led the people out of the camp toward God, and they took their places at the foot of the mountain. (18) Now Mount Sinai was all in smoke, for GOD had come down upon it in fire; the smoke rose like the smoke of a kiln, and the whole mountain trembled violently. (19) The blare of the horn grew louder and louder. As Moses spoke, God answered him in thunder. (20) GOD came down upon Mount Sinai, on the top of the mountain, and GOD called Moses to the top of the mountain and Moses went up. (21) GOD said to Moses, “Go down, warn the people not to

או־יִרְהוּ יִירָה אִם־בְּהִמָּה אִם־אִישׁ לֹא יִתְנֶה בְּמִשְׁחֵי הַיָּבֵל הַמָּה יַעֲלוּ בָּהֶר: (ד) וַיֵּרֶד מֹשֶׁה מִן־הַהָר אֶל־הָעָם וַיְקַדְּשׁ אֶת־הָעָם וַיַּכְבְּסוּ שְׂמֹלֹתָם: (ט) וַיֹּאמֶר אֶל־הָעָם הֲיִנּוּ נֹכְחִים לְשִׁלְשֵׁת יָמִים אֶל־תִּגְשׁוּ אֶל־אִשָּׁה: (טז) וַיְהִי בַיּוֹם הַשְּׁלִישִׁי בַּהֲנִית הַבֶּקֶר וַיְהִי קוֹלֹת וּבְרָקִים וַעֲנָן כָּבֵד עַל־הָהָר וְקוֹל שֹׁפָר תִּזְקַם מְאֹד וַיִּתְרַד כָּל־הָעָם אֲשֶׁר בְּמַחֲנֶה: (יז) וַיֹּצֵא מֹשֶׁה אֶת־הָעָם לְקִרְיַת הָאֱלֹהִים מִן־הַמַּחֲנֶה וַיִּתְיַצְבוּ בְּתַחֲתֵית הַהָר: (יח) וְהָרַם סִינַי עֲשׂוּ כָלֹּ מִפְּנֵי אֲשֶׁר יֵרֶד עֲלֵיכֶם יְהוָה בְּאֵשׁ וַיַּעַל עֲשׂוּ כָּעֲשׂוֹן הַכְּבֹשֶׁת וַיִּתְרַד כָּל־הָהָר מְאֹד: (יט) וַיְהִי קוֹל הַשֹּׁפָר הוֹלֵךְ וְתִזְקַם מְאֹד מֹשֶׁה יִדְבֹר וְהָאֱלֹהִים יַעֲנֶנּוּ בְּקוֹל: (כ) וַיֵּרֶד יְהוָה עַל־הָרַם סִינַי אֶל־רֵאשׁ הַהָר וַיִּקְרָא יְהוָה לְמֹשֶׁה אֶל־רֵאשׁ הַהָר וַיַּעַל מֹשֶׁה: (כא) וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה רֵד הַעֵד בְּעַם פְּנֵי־יְהִרְסוּ אֶל־יְהוָה לְרֵאוֹת וְנִפְלַם מִמֶּנּוּ רָב: (כב) וְגַם הַכְּהֹנִים הַנֹּגְשִׁים אֶל־יְהוָה יִתְקַדְּשׁוּ פְּנֵי־יִפְרֹץ בָּהֶם יְהוָה: (כג) וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה אֶל־יְהוָה לֹא־יוּכַל הָעָם לַעֲלֹת אֶל־הָהָר סִינַי כִּי־אֵתָּה הַעֲדַתָּה בְּנֹו לְאֹמֶר הַגְּבֹל אֶת־הָהָר וְקִדְשָׁתוּ: (כד) וַיֹּאמֶר אֱלֹהֵי יְהוָה לְדָוִד וְעֲלִיתָ אִתָּה וְאֶתְּרַן עִמָּךְ וְהַכְּהֹנִים וְהָעָם אֶל־יְהִרְסוּ לַעֲלֹת אֶל־יְהוָה פְּנֵי־יִפְרֹץ־בָּם: (כה) וַיֵּרֶד מֹשֶׁה אֶל־הָעָם וַיֹּאמֶר אֲלֵהֶם: {ס}

break through to GOD to gaze, lest many of them perish. (22) The priests also, who come near GOD, must stay pure, lest GOD break out against them.” (23) But Moses said to GOD, “The people cannot come up to Mount Sinai, for You warned us saying, ‘Set bounds about the mountain and sanctify it.’” (24) So GOD said to him, “Go down, and come back together with Aaron; but let not the priests or the people break through to come up to GOD—who would break out against them.” (25) And Moses went down to the people and spoke to them.

Cf. Exodus 24:17: וּמֵרָאִהָ כְבוֹד ה' כְּאֵשׁ אֹכֵלֶת הַרְאֵשׁ הַהָר לְעֵינֵי בְנֵי יִשְׂרָאֵל:

Ramban on Exodus 3:5

(1) APPROACH NOT HITHER. Moses had not yet reached the highest degree of prophecy, for at Mount Sinai *he drew near unto the thick darkness where G-d was*. This also accounts for the hiding of his face [in this instance], for he had not yet reached that high [degree of prophecy of] which it was said of Moses, *and the similitude of the Eternal doth he behold*. (2) FOR THE PLACE WHEREON THOU STANDEST IS HOLY GROUND. Even though Moses was far from the bush, the angel warned him [not to approach], for the whole mountain became sanctified when the Divine Presence came down upon the mountain—top, just as it did at the time of the Giving of the Torah. Now Moses was on the mountain for he had ascended thereto, as it is said, *and he came to the mountain of G-d, unto Horeb*, and the bush was on the top of the mountain. Thus the entire site became holy and therefore the wearing of sandals was forbidden. A similar case is found in Joshua. Likewise, the priests ministered in the Sanctuary only while barefoot.

רמב"ן על שמות ג':ה'

(א) אֵל תִּקְרַב הַלּוֹם לֹא הִגִּיעַ עַדְיָן לְמַעְלָתוֹ הַגְּדוּלָה בְּנִבּוּאָה, כִּי בָהָר סִינַי "נִגַּשׁ אֶל הָעֵרְפֶּל אֲשֶׁר נָשָׂם הָאֱלֹהִים" (שמות כ':כ"א). וְכֵן עֲנִין הַסְתַּרְת פָּנִים, שְׁעַדְיָן לֹא עָלָה לְמָה שְׁנֶאֱמַר בּוֹ "וְתִמּוּנַת יְהוָה יִבִּיט" (במדבר יב ח): (ב) כִּי הַמְּקוֹם אֲשֶׁר אֵתָה עוֹמֵד עָלָיו אֲדָמַת קֹדֶשׁ הוּא אֵע"פ שֶׁהָיָה רְחוֹק מִן הַסֵּנֶה הַזֶּהִירוּ בְּזוֹה, כִּי נִתְקַדֵּשׁ כָּל הָהָר בְּרִדָּת הַשְּׂכִינָה אֶל רֹאשׁ הָהָר כְּאֲשֶׁר בְּשַׁעַת מִתֵּן תּוֹרָה, וּמִשָּׁה בָהָר הָיָה כִּי נָשָׂם עָלָה, שְׁנֶאֱמַר "וַיָּבֹא אֵל הַר הָאֱלֹהִים חֲרִבָּה" (שמות ג':א'), וְהַסֵּנֶה הָיָה בְּרֹאשׁ הָהָר, וְהִנֵּה כְּלוֹ קְדוּשָׁה וְאֶסוּר בְּנִעְוִילַת הַסֵּנֶדֶל, וְכֵן אֲמָרוּ. כְּכֹל מְקוֹם שֶׁהַשְּׂכִינָה נִגְלַת אֶסוּר בְּנִעְוִילַת הַסֵּנֶדֶל (שמו"ר ב יג). וְכֵן בִּיהוֹשֻׁעַ (יהושע ה טו). וְכֵן הַכֹּהֲנִים לֹא שָׁמְשׁוּ בַּמִּקְדָּשׁ אֶלָּא יְחַפִּים:

Scene II: Marah and Elim

Exodus 15:22-27

(22) Then Moses caused Israel to set out from the Sea of Reeds. They went on into the wilderness of Shur; they traveled three days in the wilderness and found no water. (23) They came to Marah, but they could not drink the water of Marah because it was bitter; that is why it was named Marah. (24) And the people grumbled against Moses, saying, "What shall we drink?" (25) So he cried out to GOD, and GOD showed him a piece of wood; he threw it into the water and the water became sweet.

There a fixed rule was made for them; there they were put to the test: (26) "If you will heed the ETERNAL your God diligently, doing what is upright in My sight, giving ear to My commandments and keeping all My laws, then I will not bring upon you any of the diseases that I brought upon the Egyptians, for I GOD am your healer." (27) And they came to Elim, where there were twelve springs of water and seventy palm trees; and they encamped there beside the water.

שמות ט"ו:כ"ב-כ"ז

(כב) וַיֹּסֶע מֹשֶׁה אֶת־יִשְׂרָאֵל מִיַּם־סוּף וַיֵּצְאוּ אֶל־מִדְבַר־שׁוּר וַיֵּלְכוּ שְׁלֹשַׁת־יָמִים בַּמִּדְבָּר וְלֹא־מָצְאוּ מַיִם: (כג) וַיָּבֹאוּ מִרְתֵּה וְלֹא יָכְלוּ לִשְׁתֹּת מַיִם מִמֶּרְהָ כִּי מַרִּים הָיָה הָעַם עַל־כֵּן קָרָא שְׁמָהּ מֶרָה: (כד) וַיֵּלְכוּ הָעָם עַל־מֹשֶׁה לֵּאמֹר מַה־נִּשְׁתָּה: (כה) וַיִּצְעַק אֶל־יְהוָה וַיֹּרְהוּ יְהוָה עֵץ וַיִּשְׁלַח אֶל־הַמַּיִם וַיִּמְתְּקוּ הַמַּיִם וַיֹּשֶׁם יְהוָה לֵאמֹר וַיִּשְׁמַע תְּשֻׁמַּע לְקוֹל יְהוָה אֱלֹהֵיךָ וְהִישָׁר בְּעֵינֶיךָ תַעֲשֶׂה וְהִיאֲזַנְתְּ לְמִצְוֹתַי וַשְׁמַרְתְּ כְּלֵי־חֻקָּיו כְּלֵי־הַמִּצְוָה אֲשֶׁר־שָׁמַתִּי בְּמִצְרַיִם לֹא־אֲשִׁים עֲלֶיךָ כִּי אֲנִי יְהוָה רַפְּאֵךְ: {ס} (כז) וַיָּבֹאוּ אֵילִמָּה וַיֹּשֶׁם שְׁתֵּי־עֵצֵי־הָעֵץ מַיִם וַשְּׂבָעִים תְּמָרִים וַיִּחַנו־שָׁם עַל־הַמַּיִם:

Scene III: A Post-Script to Sinai?

Exodus 20:19-23

(19) GOD said to Moses: Thus shall you say to the Israelites: You yourselves saw that I spoke to you from the very heavens: (20) With Me, therefore, you shall not make any gods of silver, nor shall you make for yourselves any gods of gold. (21) Make for Me an altar of earth and sacrifice on it your burnt offerings and your sacrifices of well-being, your sheep and your

שמות כ':י"ט-כ"ג

(יט) וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה כֹּה תֹאמַר אֶל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אַתֶּם רְאִיתֶם כִּי מִן־הַשָּׁמַיִם דִּבַּרְתִּי עִמָּכֶם: (כ) לֹא תַעֲשׂוּן אִתִּי אֱלֹהִי כֶסֶף וְאֱלֹהִי זָהָב לֹא תַעֲשׂוּ לָכֶם: (כא) מִזְבֵּחַ אֲדָמָה תַעֲשֶׂה־לִּי וְזָבַחְתָּ עָלָיו אֶת־עֹלֹתֶיךָ וְאֶת־שְׁלֵמֶיךָ אֶת־צֹאֲנֶךָ וְאֶת־בְּקָרְךָ בְּכֹל־הַמְקוֹם אֲשֶׁר אֲזַכִּיר אֶת־שְׁמִי אָבֹא אֵלֶיךָ וּבֵרַכְתִּיךָ: (כב) וְאִם־מִזְבֵּחַ אֲבָנִים תַעֲשֶׂה־לִּי לֹא־תִבְנֶה אֹתוֹן גִּזִּית כִּי חֲרָבָה הִנְפֹת עָלֶיךָ וַתִּחַלְלֶנָּה: (כג) וְלֹא־תַעֲלֶה בְּמַעְלֵת עַל־מִזְבְּחִי אֲשֶׁר לֹא־תִגְלַה עֲרוֹתָה עָלָיו: {פ}

oxen; in every place where I cause My name to be mentioned I will come to you and bless you. (22) And if you make for Me an altar of stones, do not build it of hewn stones; for by wielding your tool upon them you have profaned them. (23) Do not ascend My altar by steps, that your nakedness may not be exposed upon it.

Sforno on Exodus 25:8

ספורנו על שמות כ"ה:ח'

(א) וְשִׁכְנֹתַי בְּתוֹכְכֶם. כָּכֵל אֲשֶׁר אֲנִי מֵרָאֶה אוֹתָהּ וְכוּ'.
 אֲשֶׁכּוֹן בֵּינֵיהֶם לְקַבֵּל תְּפִלָּתְכֶם וְעִבּוֹדְתֶם בְּאוֹתוֹ הָאֶפֶן
 שְׁאֲנִי מֵרָאֶה אוֹתָהּ שְׁכִינְתִי בָהֶר על הפפרת בין שְׁנֵי
 הַפְּרוּבִים... (ב) וְכֵן תַּעֲשׂוּ. אַתֶּם, כְּדֵי שְׁאֲשֶׁכּוֹן בְּתוֹכְכֶם
 לְדַבֵּר עִמָּהּ וּלְקַבֵּל תְּפִלָּת וְעִבּוֹדַת יִשְׂרָאֵל, לֹא כְמוֹ שֶׁהִנֵּה
 הָעַנְיָן קוֹדֵם הָעֵגֶל, כְּאָמְרוּ "בְּכָל הַמָּקוֹם כֹּו' אָבֵא אֵלַי" (שמות כ:כא).

**Elijah: A Second Moses
 I Kings 19**

מלכים א' י"ט

(1) When Ahab told Jezebel all that Elijah had done and how he had put all the prophets to the sword, (2) Jezebel sent a messenger to Elijah, saying, "Thus and more may the gods do if by this time tomorrow I have not made you like one of them." (3) Frightened, he fled at once for his life. He came to Beer-sheba, which is in Judah, and left his servant there; (4) he himself went a day's journey into the wilderness. He came to a broom bush and sat down under it, and prayed that he might die. "Enough!" he cried. "Now, O ETERNAL One, take my life, for I am no better than my predecessors." (5) He lay down and fell asleep under a broom bush. Suddenly an angel touched him and said to him, "Arise and eat." (6) He looked about; and there, beside his head, was a cake baked on hot stones and a jar of water! He ate and drank, and lay down again. (7) The angel of GOD came a second time and touched him and said, "Arise and eat, or the journey will be too much for you." (8) He arose and ate and

(א) וַיִּגַּד אַחְזָב לְאֵיזָבֵל אֵת כָּל־אֲשֶׁר עָשָׂה אֱלֹהֵי וְאֵת
 כָּל־אֲשֶׁר הִרְגָ אֶת־כָּל־הַנְּבִיאִים בְּחָרֵב: (ב) וַתִּשְׁלַח
 אֵיזָבֵל מַלְאָךְ אֶל־אֱלִיָּהוּ לֵאמֹר כֹּה־יַעֲשׂוּן אֱלֹהִים וְכֹה
 יוֹסְפוּן כִּי־כַעַת מֵחֵר אֲשִׁים אֶת־נַפְשְׁךָ כַּנֶּפֶשׁ אֶחָד מֵהֶם:
 (ג) וַיֵּרָא וַיִּלְקֵם וַיִּלְךָ אֶל־נַפְשׁוֹ וַיָּבֵא בְּאֵר שָׁבַע אֲשֶׁר
 לִיהוּדָה וַיִּנַּח אֶת־נַעֲרׁוֹ שָׁם: (ד) וְהוּא־הִלְךָ בַּמִּדְבָּר הַדֶּרֶךְ
 יוֹם וַיָּבֵא וַיִּשָׁב תַּחַת רְתֵם (אחת) [אָחַד] וַיִּשְׁאַל אֶת־נַפְשׁוֹ
 לְמוֹת וַיֹּאמֶר ו רַב עָתָה יְהוִה קַח נַפְשִׁי כִּי־לֹא־טוֹב אֲנִי
 מֵאֲבֹתַי: (ה) וַיִּשְׁכַּב וַיִּישָׁן תַּחַת רְתֵם אָחַד וְהִנֵּה־זֶה מַלְאָךְ
 נֹגַע בּוֹ וַיֹּאמֶר לוֹ קוּם אֲכוֹל: (ו) וַיִּבֶט וְהִנֵּה מֵרָאשֵׁיתוֹ
 עֵגֶת רִצְפִים וְצַפְחַת מִים וַיֹּאכַל וַיִּשְׁתַּ וַיִּשָׁב וַיִּשְׁכַּב: (ז)
 וַיָּשָׁב מַלְאָךְ יְהוִה ו שָׁנִית וַיַּעֲבֹד וַיֹּאמֶר קוּם אֲכַל כִּי־רַב
 מִמֶּה הַדֶּרֶךְ: (ח) וַיִּקֶּם וַיֹּאכַל וַיִּשְׁתָּה וַיִּלְךָ בְּכַח ו הָאֲכִילָה
 הַזֶּה יֵא אַרְבָּעִים יוֹם וְאַרְבָּעִים לַיְלָה עַד הַר הָאֱלֹהִים חָרֵב:
 (ט) וַיָּבֵא־שָׁם אֶל־הַמַּעְרָה וַיִּלֶּן שָׁם וְהִנֵּה דַבַּר־יְהוִה אֵלָיו
 וַיֹּאמֶר לוֹ מֵה־לֶּךָ כֹּה אֱלִיָּהוּ: (י) וַיֹּאמֶר קוּם אֲכַל וַיִּשְׁכַּב
 לִיהוִה ו אֱלֹהֵי צְבָאוֹת כִּי־עָזְבוּ בְרִיתָהּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל
 אֶת־מִזְבְּחֹתֶיהָ הָרְסוּ וְאֶת־נְבִיאֶיהָ הִרְגוּ בְּחָרֵב וְאוֹתָהּ אֲנִי
 לְבַדִּי וַיִּבְקְשׁוּ אֶת־נַפְשִׁי לְקַחְתָּהּ: (יא) וַיֹּאמֶר צֹא וְעַמְדַת
 בְּהַר לְפָנַי יְהוִה וְהִנֵּה עֹבֵר וְרוּחַ גְּדוֹלָה וְחֶזֶק מִפְּרִקַּי
 הָרִים וּמִשַׁבְּר סֵלְעִים לְפָנַי יְהוִה לֹא בְרוּחַ יְהוִה וְאֶחָד
 הָרוּחַ רָעַשׁ לֹא בְרַעַשׁ יְהוִה: (יב) וְאֶחָד הָרַעַשׁ אֲשֶׁר לֹא
 בְּאֵשׁ יְהוִה וְאֶחָד הָאֵשׁ קוֹל דְּמָמָה דְקָה: (יג) וַיִּהְיֶה ו

drank; and with the strength from that meal he walked forty days and forty nights as far as the mountain of God at Horeb. (9) There he went into a cave, and there he spent the night.

Then the word of GOD came to him: “Why are you here, Elijah?” (10) He replied, “I am moved by zeal for the ETERNAL, the God of Hosts, for the Israelites have forsaken Your covenant, torn down Your altars, and put Your prophets to the sword. I alone am left, and they are out to take my life.” (11) “Come out,” He called, “and stand on the mountain before GOD.”

And lo, GOD passed by. There was a great and mighty wind, splitting mountains and shattering rocks by GOD’s power; but GOD was not in the wind. After the wind—an earthquake; but GOD was not in the earthquake. (12) After the earthquake—fire; but GOD was not in the fire. And after the fire—a soft murmuring sound. (13) When Elijah heard it, he wrapped his mantle about his face and went out and stood at the entrance of the cave. Then a voice addressed him: “Why are you here, Elijah?” (14) He answered, “I am moved by zeal for the ETERNAL, the God of Hosts; for the Israelites have forsaken Your covenant, torn down Your altars, and have put Your prophets to the sword. I alone am left, and they are out to take my life.” (15) GOD said to him, “Go back by the way you came, [and] on to the wilderness of Damascus. When you get there, anoint Hazael as king of Aram..

כַּשְׁמַע אֱלֹהִים וַיִּלְט פָּנָיו בְּאֲדָרְתוֹ וַיֵּצֵא וַיַּעֲמֵד פֶּתַח
הַמְּעָרָה וַהֲגִה אֱלֹהִים קוֹל וַיֹּאמֶר מִה־לָּךְ כֹּה אֱלֹהִים: (ד)
וַיֹּאמֶר קָנָא קָנָאתִי לַיהוָה וְאֵלֹהֵי צְבָאוֹת כִּי־עֲזָבוּ בְרִיתִיךָ
בְּנִי יִשְׂרָאֵל אֶת־מִזְבְּחֹתֶיךָ הָרְסוּ וְאֶת־זִבְיָאֵיךָ הָרְגוּ בְּהָרִב
וַאֲתָר אֲנִי לְבַדִּי וַיְבַקְשׁוּ אֶת־נַפְשִׁי לְמַחְתָּהּ: (ט) {ס}
וַיֹּאמֶר יְהוָה אֱלֹהֵי לָךְ יָשׁוּב לְדַרְכֶּךָ מִדְּבַרְהָ דַמְשֶׁק וּבָאתָ
וּמְשַׁחְתָּ אֶת־חֲזָאֵל לְמֶלֶךְ עַל־אַרָם: (טז) וְאַתָּה יְהוָה
בְּוַדְמֵשִׁי תִמְשַׁח לְמֶלֶךְ עַל־יִשְׂרָאֵל וְאֶת־אֱלֹהֵי־שָׁע בְּוַדְשֶׁפֶט
מֵאֵבֶל מִחוּלָה תִמְשַׁח לְנָבִיא תַחְתֶּיךָ: (יז) וְהָיָה הַנְּמַלֵּט
מִתְּרֵב חֲזָאֵל יָמִית יְהוָה וְהַנְּמַלֵּט מִתְּרֵב יְהוָה יָמִית
אֱלֹהֵי־שָׁע: (יח) וְהִשְׁאֲרֵתִי בְיִשְׂרָאֵל שְׂבַע־עַת אֲלָפִים
כָּל־הַבְּרָכִים אֲשֶׁר לֹא־כָרְעוּ לַבַּעַל וְכָל־הַפֶּה אֲשֶׁר
לֹא־נָשַׁק לוֹ: (יט) וַיִּלְךָ מִשָּׁם וַיִּמָּצֵא אֶת־אֱלֹהֵי־שָׁע בְּוַדְשֶׁפֶט
וְהוּא חָרַשׁ שְׁנַיִם־עֶשְׂרֵת צְמָדִים לְפָנָיו וְהוּא בְּשַׁגִּים הֶעֱשָׂר
וַיַּעֲבֹר אֱלֹהֵים אֱלֹהֵי וַיִּשְׁלַח אֲדָרְתוֹ אֵלָיו: (כ) וַיַּעֲזֹב
אֶת־הַבְּקָר וַיֵּרֵץ אַחֲרָיו אֱלֹהֵים וַיֹּאמֶר אֲשַׁקֶּה־נָּא לְאַבְי
וּלְאֲמִי וְאֶלְכָה אַחֲרָיו וַיֹּאמֶר לוֹ לָךְ יָשׁוּב כִּי מִה־עֲשִׂיתִי
לָךְ: (כא) וַיָּשׁוּב מֵאַחֲרָיו וַיִּקַּח אֶת־צֶמֶד הַבְּקָר וַיִּזְבַּח־הוּ
וּבְכָלֵי הַבְּקָר בְּשָׁלֵם הַבָּשׂוֹר וַיִּתֵּן לָעָם וַיֹּאכְלוּ וַיִּקְּמוּ וַיִּלְךָ
אַחֲרָיו אֱלֹהֵים וַיִּשְׁרָתֶהוּ: {פ}

Isaiah 40:1-5

ישעיהו מ'א'-ה'

(1) Comfort, oh comfort My people, Says your God.
 (2) Speak tenderly to Jerusalem, And declare to her That her term of service is over,
 That her iniquity is expiated; For she has received at GOD's hand
 Double for all her sins. (3) A voice rings out: "Clear in the desert
 A road for GOD! Level in the wilderness
 A highway for our God! (4) Let every valley be raised,
 Every hill and mount made low. Let the rugged ground
 become level And the ridges become a plain.
 (5) The Presence of GOD shall appear, And all flesh, as one,
 shall behold—For GOD has spoken."

(א) נחמו נחמו עמי יאמר אלהיכם: (ב) דבריו על-לב
 ירושלים וקראו אליה כי מלאה צבאה כי נרצה עונתה כי
 לקחה מיד יהוה כפלים בכל-חטאתיה: {ס} (ג) קול
 קורא במדבר פנו דרו יהוה ישרו בערבה מסלה
 לאלהינו: (ד) כל-גיא ינשא וכל-הר וגבעה ישפלו והיה
 העקב למישור והרכסים לבקעה: (ה) ונגלה כבוד יהוה
 וראו כל-בשר יחדו כי פי יהוה דבר: {פ}

CF. The Transfiguration: Mathew 17
17 After six days Jesus took with him Peter,
James and John the brother of James, and
led them up a high mountain by themselves. 2
There he was transfigured before them. His
face shone like the sun, and his clothes
became as white as the light. 3 Just then
there appeared before them Moses and
Elijah, talking with Jesus.
4 Peter said to Jesus, "Lord, it is good for us
to be here. If you wish, I will put up three
shelters—one for you, one for Moses and one
for Elijah."
5 While he was still speaking, a bright cloud
covered them, and a voice from the cloud
said, "This is my Son, whom I love; with him
I am well pleased. Listen to him!"

פסדר"כ יב

ד"א אנכי י"י אלהיך (שם). א"ר חננא בר פפא נראה להם הקב"ה פנים זעופות, פנים בינוניות, פנים מסבירות, פנים שוחקות. פנים זועמות למקרא, כשאדם מלמד את בנו תורה צריך ללמדו באימה. פנים בינונית למשנה. פנים מסבירות לתלמוד. פנים שוחקות לאגדה. אמ' להם הקב"ה אע"פ שאתם רואין כל הדמויות הללו, אלא אנכי י"י אלהיך (שם). א"ר לוי נראה להם הקב"ה כאיקונין הזו שיש לה פנים מכל מקום, אלף בני אדם מביטין בה והיא מבטת בכולם. כך הקב"ה כשהיה מדבר כל אחד ואחד מישר' היה אומ' עמי הדבר מדבר, אנכי י"י אלהיכם אין כת' כאן, אלא אנכי י"י אלהיך (שם).

